

TÜRK TORAKS DERNEĞİ

**TÜRK TORAKS DERNEĞİ
TÜTÜN KONTROLÜ ÇALIŞMA GRUBU
"31 MAYIS TÜTÜNSÜZ DÜNYA GÜNÜ" BASIN BİLDİRİSİ**

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), tütün kontrolü çalışmalarına güç vermek, bu konuda farkındalığı arttırmak için her yılın 31 Mayıs gününü "Tütünsüz Dünya Günü (World No Tobacco Day)" olarak belirlemiştir. Bu farkındalık günü kapsamında, DSÖ, her yıl, tütün kontrolündeki farklı temaları ve farklı stratejileri ön plana çıkarmaktadır.

2026 yılı teması; *"Unmask the Appeal – Countering Tobacco and Nicotine Addiction"* (**Cazibenin Ardındaki Gerçeği Ortaya Çıkar- Tütün ve Nikotin Bağımlılığına Karşı Mücadele**) çağrısıdır. Tütün ve nikotin endüstrisinin özellikle çocukları ve gençleri hedef alan pazarlama stratejilerine karşı küresel bir uyarıdır. DSÖ, son iki yıldır aynı temayı seçerek bu uyarının önemine vurgu yapmaya çalışmaktadır. Çünkü on yıllar boyunca sigara satışı ile aslında bağımlılığı ve ölümü satan tütün endüstrisi, geleneksel sigara satışından edindikleri kazanç azaldığı için; günümüzde, çekici aromalar ve cazip tasarımlarla bağımlılığı yeniden paketlemektedir. Ebeveynleri gibi geleneksel sigara kullanmayan genç yeni nesle, adına "yeni nesil ürün" dedikleri, elektronik sigara ve benzeri ürünleri pazarlayarak, yeni bir tüketici kuşağı oluşturmaya çalışmaktadır.

Reklam ve pazarlama yasağına rağmen bu ürünler, dijital platformlarda ve sosyal medya fenomenleri kullanılarak, "dumansız, zararı azaltılmış, modern yaşam tarzı ürün" gibi gerçekdışı söylemlerle pazarlanmaktadır. Gençler ve çocuklar, bu pazarlama taktiklerine insafsızca maruz bırakılmaktadır.

Türk Toraks Derneği Tütün Kontrolü Çalışma Grubu olarak; ülkemizde halen satışı ve üretimi yasal olmadığı halde, gençlerin ve çocukların, bu ürünlere kolaylıkla erişebilmesinden, gençler arasında kullanımının giderek yaygınlaşmasından ciddi endişe duyuyoruz.

Tütün şirketlerinin pazarlama stratejileri sadece birer ticari hamle değil, halk sağlığını doğrudan tehdit eden birer "müdahale"dir; engellenmelidir.

Uluslararası değerlendirmelere göre; ülkemizde halk sağlığını tehdit eden bu müdahalelere izin veriliyor. Tütün endüstrisinin halk sağlığı politikalarına müdahalelerini engelleme gücünü ölçen endekse göre dünya ülkeleri sıralandığında, Türkiye, bir önceki yıla göre daha da kötü bir dereceyle 100 ülke arasında 85. sırada yer alıyor. Maalesef tütün şirketlerinin halk sağlığı politikalarımıza müdahalesi her geçen yıl artıyor. Halk sağlığı açısından uzmanların tüm itirazlara rağmen, ülkemizde elektronik sigara ve benzeri ürünlerin yasal olarak piyasaya arzı kabul edilirse; bu durum, ülkemizde uzun yıllardır tütün kontrolü ile ilgilenen sağlık profesyonelleri tarafından, tütün endüstrisi müdahalesinin bir göstergesi olarak kabul edilecektir. Çünkü bilinmektedir ki; tütün endüstrisi, pek çok ülkede, bu ürünlerin yasal olarak piyasaya arzını sağlamaya yönelik farklı yöntem ve argümanlarla, maddi güçlerini ve çıkar çevrelerini kullanmak suretiyle devletlere baskı uygulamaktadır. Bu müdahalelerin sonucunda bazı ülkeler, aslında örtülü amacı elektronik sigaranın yasal olarak piyasaya arzını sağlayabilmek olan "yeni yasa" lar çıkarmaktadır.

Tütün kontrolü için yeni yasalara mı yoksa mevcut olanların iyi uygulanması ve denetlenmesine mi ihtiyaç var?

Tütün kontrolü çerçeve sözleşmesi (TKÇS) adıyla bilinen uluslararası bir antlaşmaya imza atan ülkelerin, bu antlaşmaya uygun olarak düzenlenmiş tütün kontrolü yasaları zaten mevcuttur (Ülkemizde 4207 ve 5727 sayılı kanun). Yeni diye tanımlanan pek çok düzenleme, TKÇS'ye göre hazırlanmış bu yasalarda zaten mevcuttur.

Aslolan bu mevcut yasaların etkin ve yaygın şekilde uygulanması ve denetlenmesidir. Ülkeler, mevcut yasalarının öngördüğü uygulamaları yaygınlaştırıp denetleyemiyorken, daha iyi tütün kontrolü için “yeni yasa” iddiası anlamını yitirmektedir. Nitekim, genç kuşakları sigara bağımlılığında “daha” fazla korumak için “yeni” yasalar ve “yeni” engellemeler ekleniyor ama öte yandan bu yeni yasalar içerisinde örtülü olarak elektronik sigaranın satışı yasallaştırılıyor, kolaylaştırılıyor. Örneğin, bilim aksini gösterdiği halde, başından beri elektronik sigaranın zarar azaltımı için kullanımını savunan bir ülkede; yeni bir yasa ile belirli bir yıl sonrasında doğan gençlerin hayatları boyunca sigara alması yasaklanıyor ama öte yandan elektronik sigara tamamen serbest bırakılıyor. Söz konusu yasa ile ilgili haberde* görüşüne yer verilenler, bir ulusötesi tütün şirketinin söylemini tıpatıp aynı kelimelerle kullanıyor: “Sigarayı bırakamayan sigara kullanıcılarının da geride bırakılmaması gerekiyor” şeklindeki bu girizgah cümle, aslında bir tütün şirketinin hazırladığı sözde raporda (The Forgotten Smoker: Modern solutions to America’s oldest Public Health Challenge) ** tıpatıp aynı şekilde yer almaktadır. Tütün şirketine ait sözde raporda, sigara bırakmada “yeni nesil” çözümlere odaklanması çağrısı yapılıyor ve sigarayı tamamen bırakamayanlar için dumansız ürünlerin hayati bir rol oynadığı ifade edilerek ürünün pazarlaması yapılıyor. Halbuki bilimsel veriler, elektronik sigaranın, sigaradan daha az zararlı olmadığını, aslında nikotin bağımlılığının devamına hizmet ettiğini, sigara bırakma yardımıyla kullanılmayacağını kanıtlamıştır.

Tütün şirketlerinin elektronik sigara ve benzeri ürünler için kullandığı “zarar azaltımı”, “sigara bırakmada bir alternatif”, “vergi kaybı” “ekonomik katkı” argümanları; toplum sağlığını değil, tütün endüstrisinin çıkarlarını devam ettirmek için üretilen argümanlardır. Bilimsel veriler açıkça göstermektedir ki; elektronik sigara ve benzeri ürünlerin yasallaşması ve yaygınlaşması, sadece ve sadece, nikotin bağımlılığının farklı biçimlerde sürdürülmesine hizmet eder. Bugün tütün şirketleri, toplumlarda sigara tüketimi azaldığı halde, dünya genelinde milyarlarca dolarlık gelir artışları açıklıyor. Bu durum bile, tütün endüstrisinin, “yeni nesil” dedikleri ürünlerle, nikotin bağımlılığının devamını sağlayabildiklerinin kanıtıdır.

Sonuç olarak, tütün kontrolünde “yeni yasa” iddiasında olan ülkelerin, tütün endüstrisi müdahaleleri ile kirlenmemiş yasalar çıkardıkları konusunda kamuoyunu ikna etmeleri gerekmektedir.

Türk Toraks Derneği

Kaynaklar

* <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/ingilterede-omur-boyu-sigara-yasagi-43156187>

** [https://forgottensmoker.com/wp-content/uploads/2026/04/Forgotten-Smoker-Full-](https://forgottensmoker.com/wp-content/uploads/2026/04/Forgotten-Smoker-Full-Report-1.pdf)

[Report-1.pdf](https://forgottensmoker.com/wp-content/uploads/2026/04/Forgotten-Smoker-Full-Report-1.pdf)